

Buiten de kerk geen zaligheid

Het lijkt er veel op, dat we met de bekende uitspraak van artikel 28 der Nederlandsche Geloofsbijbel een beetje verlegen zijn, dat we er geen weg mee weten. En vele pogingen tot een bevredigende interpretatie worden aangewend. Het komt me voor dat we, willen we deze woorden recht verstaan, niet moeten vergeten het normatieve spreken van de Heilige Schrift, die in de belijdenis wordt nagesproken. En vandaaruit gezien is de interpretatie, dunkt mij, niet zoo erg moeilijk.

Het lijkt mij, geen twijfel, of met de kerk van art. 28 wordt de „institutaire kerk” bedoeld. Wanneer we „de kerk” van de uitdrukking „buiten de kerk geen zaligheid” zouden nemen in den zin van de „algemeene christelijke kerk”, gelijk die door sommigen opgevat wordt, namelijk als de som van alle uitverkorenen, zoodat er dan een zekere tegenstelling ontstaat tusschen „algemeene christelijke kerk” en „institutaire kerk”, en identificatie van die „twee” uit den boezem wordt geacht, dan was de zin van die uitdrukking toch wel heel erg vlak, dan werd er toch maar heel weinig, we mogen wel zeggen: niets, mee beweerd. Dan stond er alleen maar dit: ge moet, om de zaligheid te beërven, behooren bij de Christ-gelovigen. En dat is in artikel 28, gezien wat tevoren reeds in de belijdenis gezegd is, een waarheid als een koe. Zoo verstaan, levert de uitdrukking ook niet de minste moeite op. Maar ze zegt en doet ons dan voorts ook niets.

De moeite komt pas, wanneer we „de kerk” nemen in den zin van „institutaire kerk”. Moeite, omdat we zitten met de praktijk, die ons laat zien dat er ook buiten de ware kerk oprechte Christ-gelovigen zijn, die de zaligheid verkrijgen. En, zouden we eerst bij eenvoudige lezing van artikel 28 concluderen: hier wordt bedoeld de „institutaire kerk”, de praktijk dringt ons dan heen naar de andere opvatting: hier wordt bedoeld de „algemeene christelijke kerk”.

Ik geloof, dat we bij de eenvoudige lezing van art. 28 moeten blijven. Maar we moeten dan het normatieve karakter van de Heilige Schrift niet uit het oog verliezen. Ik wil een paar voorbeelden geven om dit duidelijk te maken.

In den oorlog — en ook nog een poos daarna — gold als norm, als regel: de distributie geen goederen, geen eten, geen kleeren, geen fietsbanden. Het distributiekantoor was het eenige rechtmatige station, waarlangs we beslist moesten, om de noodzakelijke levensbehoeften te verkrijgen. Daar moesten we wezen, daar moesten we onze bonnen en vergunningen halen. Daar alleen.

Dat neemt echter niet weg, dat er ook zwarte handel was. Dat was ook een mogelijkheid om aan allerlei goederen te komen. Maar het was een mogelijkheid buiten den regel, niet in onderworpenheid aan de norm, die door de overheid gesteld was. De goederen, die aldus verhandeld werden, waren aan de distributie onttrokken. Ze kwamen uit den schat van goederen, die langs het kanaal der distributie onder het volk gebracht moest worden. Ze kwamen uit den eenen schat, maar werden buiten het eenige rechtmatige kanaal verspreid.

Weinig staat het ook met den schat der zaligheid. Het kanaal, waarlangs de zaligheid ons deel wordt, is de kerk. De kerk, gesticht op het fundament van apostelen en profeten, die de apostolische leer bewaart. En de distributie van den schat der zaligheid geschiedt in de bediening des Woords en der sacramenten. De dienaars des Woords zijn de uitdeelaars van de verborgenheden Gods (1 Cor. 4:1), uitdeelaars der menigerlijke genade Gods (1 Petr. 4:10). Zij zijn de distributeurs, de „economen” (dit woord staat in beide aangehaalde teksten), dat is: de huismoeders, die, gelijk moeder in de huishouding aan elk der kinderen het zijne toebedeelt en zoo steeds aan het distribueeren is, den schat der zaligheid uitdeelen aan de leden der kerk. En daar, in de kerk, moeten we dus wezen.

Maar er is ook „zwarte handel”. Er is ook „onttrekking aan de distributie”. Er zijn ook „distributie-ambtenaren”, ambtsdragers, die buiten den rechtmatigen weg „bonnen en vergunningen” afgeven, die uitdeelen van den eenen schat der zaligheid, welke aan de kerk is toebetrouwd, buiten het officiële kanaal. En er zijn menschen, die op deze wijze zich laten voeden. Zij laten zich tenslotte voeden door den eenen schat der kerk, maar zij halen daarvan naar zich toe buiten de officiële distributie. Zij halen daarvan bij de secten en bij de valsche kerk. Maar het is de eenen schat der kerk waarom het gaat.

Tusschen de tweeërlei distributie is intusschen dit groote onderscheid, dat de zwarte handel in den oorlog de hoeveelheid goederen voor de rechtmatige distributie minder maakte, maar de „zwarte handel” van secten en valsche kerk den schat der zaligheid voor de distributie in de kerk niet minder maakt. Want deze schat is niet te tellen of te meten of te wegen.

Een tweede voorbeeld. De Heere heeft als regel gesteld voor de uitbreiding van het menschelijk geslacht: buiten het huwelijk geen kinderen. Het huwelijk is de eenige rechtmatige weg waarlangs wij kunnen komen tot voortplanting. Maar dat neemt niet weg, dat er ook buiten huwelijk kinderen geboren worden. Vervalt daarmee nu de regel: buiten huwelijk geen

kinderen? Geen denken aan. De praktijk, dat er ook „onechte” kinderen zijn, tast de norm geenszins aan. Die norm blijft daar rustig staan. En wij moeten er maar op bedacht wezen, om die norm te betrachten en niet ervan af te laten.

Het is geenszins mijn bedoeling, om alle onderdeelen van deze beelden over te brengen op de uitdrukking der belijdenis die in gedrag is. Het gaat slechts hierom, dat wij verstaan het normatieve karakter van deze uitdrukking. Dan vloeit er ook onmiddellijk uit voort, wat volgt in het verband van het artikel: dat niemand, van wat staat of kwaliteit hij ook zij, zich behoort op zichzelf te houden, om op zijn eigen persoon te staan; maar dat zij allen schuldig zijn, zichzelf daarbij te voegen en daarmede te vereenigen. Zij zijn allen schuldig, dat is: zij moeten allen buigen voor de norm.

Apeldoorn.

B. JONGELING.

Pastorale

In de wereld der kinderen bestaat een spel van een wolf en een herder met schapen. Twee parallel loopende strepen op den grond stellen de grenzen van twee weilanden voor. Aan den kant van de eene streep staat een kind, dat voor „wolf” speelt. De wolf loert op elk schaap, dat die linie poogt te passeeren om naar 't er achter liggende grazige weiland te gaan. Ter zijde van de andere streep staat de „herder”. En achter die lijn staan de „schapen” opgesteld. Dus zoo:

0 wolf
herder 0 ————— 0 schapen
0 0 0 0 0 0

Het spelletje bestaat nu hierin, dat de herder de schapen laat oversteken, en dat de wolf ze probeert te vangen op het tusschen de strepen liggende stuk. Wanneer het aantal schapen groot is, pleegt het vaak te gebeuren, dat de wolf zich een aantal assistenten uit de schapen kiest om zijn wolven-taak te helpen verlichten.

Bij het oversteek-spelletje hoort de volgende „liturgie”:

Wolf: Herder, herder, laat je schaapjes gaan!
Herder: Ik durref niet!
Wolf: Waarom niet?
Herder: Om de booze wolven niet.
Wolf: De booze wolf is gevangen,
tusschen twee ijzeren tangen;
hij ziet geen zon, hij ziet geen maan.
Herder, herder, laat je schaapjes gaan!

Na dezen bedriegelijken raad pleegt de herder in zijn handen te klappen om aan de schapen het signaal te geven om over te steken. De wolf springt daarna, al of niet geassisteerd door andere wolven, tusschen de schapen in, en maakt zooveel mogelijk slachtoffers, die dan „af” zijn. Het vacuum tusschen de twee lijnen blijkt „levensgevaarlijk”.

Aan dit spelletje van den „dwazen herder” moeten we denken, als we zien, wat zich heden in de politieke en kerkelijke wereld afspeelt.

Britsch-Indië is India geworden. En Nederlandsch-Indië: Indonesië. Herders hebben in de handen geklapt. Ze lieten hun onderdanen gaan naar de grazige weiden hunner nationalistische droomen. De gezonde ontwikkeling eischte dat. Regeeringspersdiensten riepen op om dankbaar te zijn. Leve de rechten van den mensch! De communistische wolf of beer was toch ver?

Schier niemand had: geef Heer, den koning, den herder, Uwe rechten. De herders der natien gingen het zelf gelooven, dat het tot hun herdersplichten behoorde hun onderdanen-schapjes te laten gaan. Er waren ook pastores, kerkelijke herders, die zeiden, dat Gandhi en Sjahir mannen waren, waar God voor gedankt moest worden. Er werd betoogd, dat het juist écht-pastoraal was om in het geloof het oversteken van de eene lijn naar de andere te wagen. Een herder is geboren, zoo werd verkondigd, als hij niet loert op de kaires, het teken der tijden, het gunstige moment om van weide te veranderen. Een ware — politieke en kerkelijke — herder, zoo ging men voort, moet dat Gebod der Stunde, het gebod van het moment zien.

En niemand schier vroeg naar die Stunde des Gebots, den welvaangenamen tijd om Gods herdersrechten te handhaven. Zelfs menschen, die zich „issus de Groen” noemden, beweerden, dat evenals het leven moet verloren om behouden te worden, zoo ook Indië met herderlijke beweging diende prijsgegeven te worden, om het te behouden. Laat ons de revolutie steunen, opdat de reformatie des te meerder worde. Laat ons ons begeven in het gebied van de Umwertung aller Werte, van de herwaardeering aller (pastorale) waarden, opdat we oversteken naar de hoogste waarden van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Vort schapen, de lijn over; ook jullie, Ambonneezen.

We denken ook — ja, daaraan vooral — aan de

Blasphemie

Op een schrijven van een aantal leden der gemeente, die den Groningschen kerkeraad verzochten, stapten te willen ondernemen tot het bijeenroepen van een vervroegde generale synode, heeft deze raad geantwoord met een nadien ook in De Reformatie van 26 November gepubliceerd schrijven.

Dat stuk heeft den toorn gaande gemaakt.

En het had dus tevoren harten geraakt.

De Heer W. C. F. Scheps, in zijn „Kerknieuws” altoos pluriform vriendelijk tegen iedereen, maar uniform verbeterd als het de vrijgemaakte kerken betreft, lastert, dat de kerkeraad van Groningen zijn kerkgemeenschap veroordeelde, omdat deze „het logicisme en het absolutisme van de Van Dijken, de Den Boefen, de Visser's, mitsgaders de Bremmer's en de Francke's niet wenschen te adoreren”.

De redacteur van DE BAZUIN, Ds Nawijn, lid van het moderamen van de om samenspreking verzochende Haagsche synode, constateert, dat voorzover de Groningsche Kerkeraad er de Schrift bijhaalt, hij een toepassing maakt „waarmee men elke familieruzie kan goedpraten”. Volgens hem heeft dus de Groningsche kerkeraad de Schrift en dus den Naam misbruikt om de zonde „goed te praten”.

Maar Ds Toornvliet in de „Strijdende Kerk” doet er nog een schepje boven op. Hij schrijft dat Groningen „God en de Kerk beleedigde”, „de eer van God en van Jezus Christus heeft aangerand”, „God (heeft) neergehaald”, „het werk van Prof. Schilder en Ds D. van Dijk met het werk van God, met de eigen werken van den Zoon, Jezus Christus, heeft geïdentificeerd” en hij schrijft: „de haatexplosies en het verscheuren der kerk op rekening van God te willen stellen, dat is blasphemie”, Godslastering dus.

Men zou Ds Toornvliet, ware hij weer rustig, de vraag willen stellen: maar als nu eens de Groninger kerkeraad gelijk heeft, als hij nu eens terecht geschreven heeft, dat de vrijmaking een werk van God den HEERE, van onzen Heere Jezus Christus geweest is, en als nu de Groningsche missive de Schrift récht heeft doen spreken in de kerkelijke situatie van nu, wat is dan te denken van Uw beschuldiging van blasphemie?

Het profetisch aplomb, waarmee zulk een beschuldiging werd en wordt geuit, is niet altoos een garantie voor haar juistheid.

Valsche getuigen betichtten Naboth, dat hij God en den koning gelasterd had (1 Kon. 21:10 en 13). En er is eens een Hoogepriester opgestaan, die zijn leeders verscheurde en zeide van Een, die de goede belijdenis betuigde: „Hij heeft God gelasterd” (Matth. 26:65).

Toe, Ds Toornvliet, als Groningen nu eens in de kerkelijke situatie van het jaar onzes Heeren 1949 het Woord Gods sprak?

Wat is dan Uw beschuldiging?

Hoe qualificeert U het doen van iemand, die van een, die het Woord Gods spreekt, zegt: Hij lastert God?

Het wil mij niet uit de pen.

De biograaf van Simon van Velzen verhaalt, dat deze in zijn laatste levensdagen vaak studeervertrek of woonkamer op en neer loopende, uitriep: „O, als er geen Jezus was, als er geen Jezus was!” Maar dan liet hij er ook op volgen: „Er is een Jezus, er is een Jezus”. Deze Van Velzen heeft altoos de Afscheiding geprezen als een heerlijk werk Gods.

Niet ieder deelt dat oordeel over de scheiding.

Maar hoe zoudt U het vinden, als iemand, die dat oordeel niet deelde, een Hervormd geschiedschrijver bijv., zou durven zeggen: Simon van Velzen vereenzelvigde zijn werk met het werk van God en hij zette de scheuring der kerk op Gods rekening?

De qualificatie, die U, Ds Toornvliet, daarvoor vindt, past precies op Uw bedrijf in De Strijdende Kerk.

Ook die qualificatie houd ik in de pen. D. E. C.

kerk. Homerus en de bijbel noemen koningen: herders. Maar waar Homerus reeds lang zwijgt, spreekt Gods Woord dóór over den Grooten Herder der schapen, den Goeden, Schoonen Herder. De verhoogde Heer heeft aan de kerk gegeven herders en leeraars. Zoolang deze het Woord zuiver prediken, dienen de schapen dezen ook te volgen.

Maar de Schrift weet ook, dat er valsche herders kunnen opstaan. Het is onverantwoord om ieder, die „pastoraal” doet, den titel waren, goeden herder toe te kennen. Er zijn dwaze herders, herderen, die de schapen van des HEEREN weide ombrengen, verstrooien, doen dolen (Jer. 23; Ez. 34; Zach. 11:15, 16; Joh. 10).

In den grond van de zaak zijn al deze valsche herders, die de Schrift ook wel grijpende wolven in schaapsvelen noemt, wat hun prediking aangaat, gelijk. Zij verlokken de kudde de weide van het Woord te verlaten en beloven hen andere, vettere weidegronden aan den overkant. Tegenover alle bezwaren van conservatieven en principiëlen, die de lijn der vaderen en